

Informatie over zinvolle dagbesteding voor migranten zonder verblijfsvergunning

Migranten zonder verblijfsvergunning die voorlopig nog niet uit Nederland kunnen vertrekken, willen graag actief blijven en hun tijd nuttig kunnen besteden. In deze brochure gaan we in op de mogelijkheden en de risico's bij het aanbieden van zinvolle dagbesteding aan ongedocumenteerden.

Migranten zonder verblijfsvergunning, wat is de achtergrond?

Migranten kunnen om verschillende redenen geen verblijfsvergunning (gekregen) hebben, of deze hebben verloren. Het meest bekend is de vluchteling, die geen vergunning kreeg maar toch als 'uitgeprocedeerde asielzoeker' in Nederland is gebleven. Behalve uitgeprocedeerde asielzoekers zijn er ook andere migranten zonder verblijfsvergunning. Zo zijn er bijvoorbeeld huwelijksmigranten die bij een partner in Nederland blijven en zich niet kunnen legaliseren omdat zij niet aan de voorwaarden voldoen. En er zijn toeristen die in Nederland blijven nadat hun visum verlopen is. Of migranten die hun status als vluchteling of huwelijksmigrant verloren maar die hier toch blijven.

Migranten zonder verblijfsvergunning hebben geen recht op sociale zekerheid en geen recht op sociale huisvesting. Ze mogen ook niet werken. Daardoor is het gezinsinkomen meestal laag en de levenssituatie niet stabiel. Een ziektekostenverzekering kan niet worden afgesloten. Bovendien is er altijd angst om ontdekt te worden en uitgezet te worden.

Gelukkig zijn er in Nederland gemeenten, organisaties en individuen die zich bekommeren om deze groep migranten. Ze bieden huisvesting, eten, en soms zakgeld. De meesten helpen ook bij het zoeken naar mogelijkheden voor legalisering, en hebben een aanbod voor dagbesteding.

Is trajectbegeleiding mogelijk voor migranten zonder verblijfsvergunning?

Niets-doen is heel erg ongezond, daarvoor is veel wetenschappelijk bewijs. Als het nodig is, kunnen artsen iemand zonder verblijfsvergunning verwijzen naar therapeutische dagbesteding. Argumenten zijn te vinden in een recent [artikel](#) uit Medisch Contact. In februari 2017 heeft de Raad van State [besloten](#) dat een man met psychische problemen die als afleiding bladeren aan het vegen was, niet als werknemer beschouwd moet worden. Therapeutische dagbesteding valt dan ook niet onder het verbod op werk.

Het ligt anders voor vrijwilligerswerk zonder therapeutische component. De staatssecretaris vindt het belangrijk dat asielzoekers in een vroeg stadium beginnen met vrijwilligerswerk als middel tot integratie. De lijst met soorten organisaties die gewoonlijk als vrijwilligersorganisatie beschouwd worden vind je [hier](#). Organisaties kunnen aan het UWV [toestemming](#) vragen om asielzoekers vrijwilligerswerk te laten doen. Ze hoeven daarna niet meer elke vrijwilliger apart aan te melden, mits het om dezelfde activiteiten blijft gaan. De toestemming geldt niet voor ongedocumenteerden die vrijwilligerswerk bij deze organisaties doen. Dat is nog steeds strafbaar, maar het is niet waarschijnlijk dit gecontroleerd wordt.

In sommige steden bestaan projecten waarbij daklozen aan werk geholpen worden. Het gaat dan vaak om simpele werkzaamheden die per dag betaald worden en waarbij geen tewerkstellingsvergunning gevraagd wordt. In sommige steden mogen ongedocumenteerde migranten meedoen. Ook hier geldt: het is strafbaar, maar er wordt bijna nooit gecontroleerd.

Wat kunnen migranten zonder verblijfsvergunning zelf doen?

Ongedocumenteerden kunnen zelfstandig activiteiten ondernemen. Ze kunnen bijvoorbeeld zelfgemaakte producten of persoonlijke diensten verkopen. Het verrichten van diensten wordt wel beschouwd als illegale tewerkstelling. Het verkopen van zelfgemaakte producten is dat niet, zolang er geen opdrachtgever is.

Zelfstandigen die hun product publiek aanbieden, moeten zich eigenlijk als bedrijf registreren bij de Kamer van Koophandel. Maar zelfstandigen die hun producten alleen aan vrienden en kennissen aanbieden, worden voor de Kamer van Koophandel niet als [bedrijf](#) beschouwd en hoeven zich niet te registreren.

Er is een bijzondere regeling voor drukwerk dat valt onder de vrijheid van meningsuiting, zoals de daklozenkrant. Die kan wel publiek verkocht worden, zonder dat de verkoper zich bij de KvK hoeft te registreren.

Hulpverleners kunnen ongedocumenteerden helpen door hen een vak te leren, of leren om klanten te werven. De hulpverlener kan ook helpen bij het produceren van de producten die verkocht worden, zolang de verkoop zelf maar zonder verdere bemiddeling van de hulpverlener plaatsvindt.

Soms kunnen migranten zonder verblijfsvergunning doen alsof zij nog in hun herkomstland verblijven en vanuit hun herkomstland hun producten en diensten digitaal in Nederland aanbieden. Dat kan natuurlijk alleen als het product of de dienst op afstand geleverd kan worden. Je kunt dan denken aan webwinkels, schrijvers of programmeurs.

Wanneer migranten zonder verblijfsvergunning voor zichzelf werken, kunnen alleen hun klanten beboet worden en niet hun mede-eigenaars van het bedrijf, of de verhuurder van de locatie. Dat oordeelde de Raad van State in een [zaak](#) uit december 2009 (de betrokkene was mede-vennoot in een bakkerij) en een [zaak](#) uit april 2015 (een kapster huurde een stoel in een kapsalon)

Welke risico's lopen werkgevers van migranten zonder verblijfsvergunning?

Een werkgever of een opdrachtgever die iemand zonder verblijfsvergunning voor zich laat werken of een dienst laat verrichten, kan bestraft worden. Dat geldt ook als de vreemdeling als vrijwilliger werkt.

Als een migrant zonder verblijfsvergunning diensten verricht in een privé-situatie is de kans op ontdekking meestal niet zo groot. De ervaring leert dat dit pas ontdekt wordt als er wrijving ontstaat en er iemand klikt. Maar de boetebedragen zijn wel tamelijk hoog, deze liggen tussen de € 3.000,- (voor dienstverlening aan huis) en € 12.000,- (voor commerciële bedrijven). Als de werkgever een NGO zonder winstoogmerk is, bedraagt de boete in het algemeen € 6.000,-. De boetes gelden per werknemer.

Welke risico's lopen migranten zonder verblijfsvergunning zelf?

Migranten zonder verblijfsvergunning die voor een werkgever werken, lopen altijd risico op uitbuiting. Een werkgever is verplicht om zich te houden aan de CAO, ook als de werknemer eigenlijk niet mag werken. Als de werkgever zich niet aan de regels houdt, kan de werknemer dit opeisen. Vraag daarvoor hulp bij [Fairwork](#).

Migranten zonder verblijfsvergunning kunnen zich niet verzekeren voor ziektekosten. Voor eventuele kosten voor medische behandeling kan een beroep gedaan worden op de regeling via het CAK, zie [hier](#).

Om risico's op aansprakelijkheid bij ongelukken in te dekken kan de ongedocumenteerde migrant een WA-verzekering afsluiten. Als er een collectieve WA-verzekering is, kan de migrant daaronder vallen. Als dat niet mogelijk is, neem dan contact op met ASKV in Amsterdam of Vluchtelingen in de Knel in Eindhoven.

Soms vragen organisaties die vrijwilligers nodig hebben, een Verklaring Omtrent Gedrag. Ook migranten zonder verblijfsvergunning kunnen deze aanvragen. Zie [hier](#)